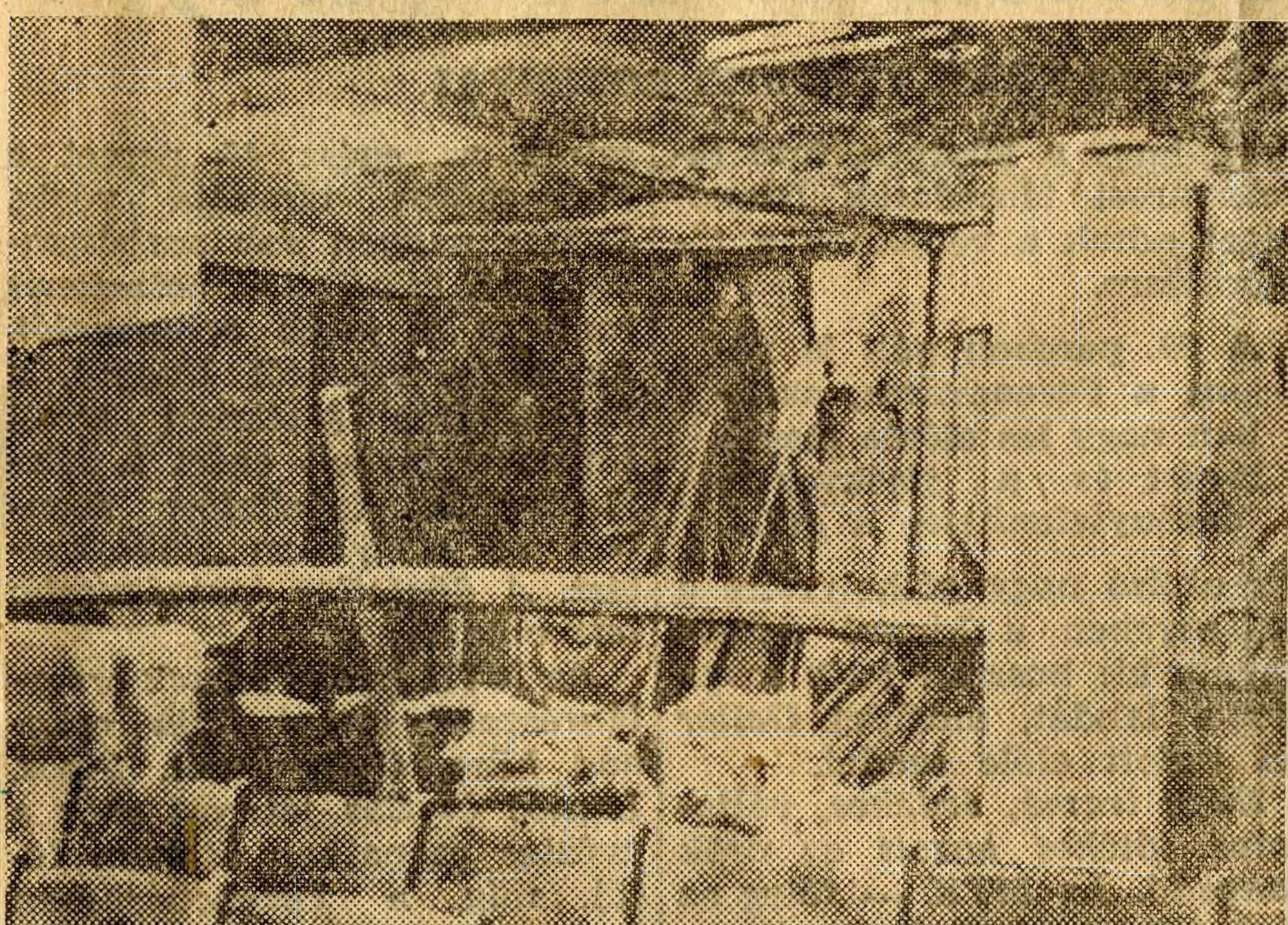

Osztályozás	Tárgy	Hely	Idő	Személy
	32.3. 2/14		" 1944 "	
Budapestre vonatkozó újságcikkek				
Szerző: <i>Teleki Árpád, 1959. dec. 7.</i>				
SÉTA KÖZBEN				
Az Erkel Színházról				

Nézd, fiam, ez az Erkel Színház.
 Azt kérde: mit nézz rajta, hiszen ismered. Benne láttad a Traviatát és a Denevért, itt hallottad énekelni Yves Montand-t. A mostani felfordulás, az elfalazott bejárat, a kibontott falak látványa sem lep meg: olvastad az újságban, hogy a színházat átépítik.
 Igazad van, nem nagy szenzáció. Látott ez az épület már külön felfordulást is. Például most tizenöt esztendeje. Te akkor még nem éltél.

egy tömeggyűlés nyilvánosága elé.
 A jegyeket fekete egyenruhás pártszolgálatosok osztogatták, néhány cigaretta felében, amit az ajtóknál felállított urnába kellett bedobni. A cigaretta pedig elárulja a gyári márkát, de bölcösen hullgat a tulajdonos gondolatairól. Ki figyelt volna fel éppen arra a három, 25—30 év körüli fiatalemberre, aki a lassan szállingózó nyilasok első tucatjaival lépett a színházba? Az előcsarnokból hárman há-

drappfelöltős (illegális nevén Marót) előbb az alagsori mellékhelyiségbe húzódott, s itt egy üvegcseből egy hosszúkás csomagba öntötte át a robbantáshoz szükséges acetont. Ugyanezt tette néhány perccel korábban a magas szemüveges (Bottyán) is, aki azóta már egy jobboldali üres páholyban foglalt helyet. Kényelmesen, mintha itt akarná eltölteni az elkövetkező órákat. Zsebéből kis csomagot húzott elő, lassan a földre csúsztatta s leborította az „Összetartás” című lap aznapi számaival. Aztán kisétált a teremből... A szőke ezalatt az erkély baloldalán keresett magának egy szabad páholyt. Újságot vett elő, de csak színlelte az olvasást. A széklábiához helyezte a maga csomagját, majd udvariasan átengedte helyét egy éppen belépő egyenruhás nyilasnak s eltávozott... A harmadik, a feketekabátos (Ostor) nem talált megfelelő helyet, ahol a robbantó folyadékot átöntse s ahol a csomagot elhelyezze.
 Közben a gyűlés megkezdődött, Gera József, a nyilasok egyik alvezére beszélt. Miről? A „végső győzelemről”, amely szerinte immár nem volt messze.

A földszinti páholy — néhány órával a Marót-csoport bombájának robbanása után. (Egykorú felvétel, a Legújabbkori Történelmi Múzeum tulajdona)

Vasárnap volt, mint ma. December harmadikát irtunk. És ezerkilencszáznegyvennégyet.
 A reggeli lapok a hadijelentéshez Budapest környékének térképét mellékeltek. Egy újsághír közölte, hogy a m. kir. Kúria (hogy az mi volt? — majd egyszer elmagyarázom) a fővárosból Sopronba teszi át székhelyét; egy másik: hogy a lisztjegy esedékes szelvénye nem váltható be; egy harmadik: hogy a Nyilas-kereszt Párt Hungarista Mozgalom (persze, ezt sem tudod, mi fán terem; de légy kis türelemmel) délelőtt tizenegykor nagygyűlést rendez a Magyar Művelődés Házában. Igen, ezt az épületet nevezték akkor így. No, nem sokáig...
 A téren, — mely akkor Tisza Kálmán nevét viselte — délelőtt tíz óra tájban már gyülekezett a közönség. Nehogy afféle színházi publikumra gondolj: a nyilaspárt leghűségesebb tagjai jöttek el, azok, akik immár hetedik hete bitorolták az országban a hatalmat; akik keveselték a háborúban már addig elpusztult száz- meg százezer magyar életet, s éjjelente ártatlan embereket hajtottak utolsó „sétára” a Duna-partra, nappal pedig az üzletekből, raktárakból kirámolt árukkal teli teherautókat indítottak útnak Nyugat felé. Eljöttek meghallgatni vezéreiket, akik a revolverek és géppuskák védelme mögül most léptek első ízben

rom felé indultak, mintha nem is ismernék egymást. Pedig dehogynem ismerték. A kékszemű, szőke, drappfelöltős: egyetemi hallgató volt, mérnökjelölt. A magas szemüveges: vegyészmérnökként dolgozott egy gyógyszergyárban. A legfiatalabb, feketekabátos: az orvosi pálya kezdetén állt. Hármukat — és a negyediket, aki, egy ismerős láttán, már a térről kénytelen volt visszafordulni — nemcsak a barátság fűzte egymáshoz, hanem a német megszállók és hazai cinkosaik elleni közös harc is. Katonai teherautókat pusztítottak el, ledöntötték a magyar fasizmus hírhedt alakjának, Gömbös Gyulának Döbrentei téri szobrát. Az ellenállási mozgalomban Marót-csoport volt a nevük. Bátor és eredményes tevékenységük elismeréseként tagjai közé fogadta őket az illegális kommunista párt.
 Arcukon most is, mint mindig nyugalom ült. Pedig siettek. Zsebükben 40—40 deka robbanóanyag lapult. A szőke,

Szavait iszonyú dörrenés szakította flébe. A földszinti, jobboldali páholyból sűrű füst áradt. A riadalmat a rendezők nagynehezen lecsillapították, Gera tovább szónokolt. De most az erkélyen robbant a bomba. „Aláaknáztok a színházat!” — kiáltotta valaki. S a nyilas csőcselék hanyatthomlok rohant kifelé. A feketekabátos fiatalember most már sietve lerakta egy széklábiára a csomagot s maga is a kijáráthoz igyekezett.
 A célt elérték: a nyilasok első nyilvános gyűlése (amelyet hangszórók közvetítettek a térre s rádióhullámok szerte az országba) csúfos kudarcba fullt. Nem is hívtak össze többet. Budapest ökle — három ifjú kommunista kezével — az asztalukra csapott.
 Kérde: honnan tudom mindezt? Tőlük, a három fiatalembertől. Hogy élnek-e még? Hát persze, csak öregebbek tizenöt évvel. Az egyik gyárakat, lakásokat épít, a másik betegeket gyógyít, a harmadik a Tervhivatal egyik elnökhelyettese. Az épület pedig Erkel Ferenc nevét viseli s immár valóban a művelődés háza.